

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ І ПРИКЛАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

М. В. Дубель

**DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ
В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ**
Методичні вказівки

Вінниця 2023

УДК 351/354:004(072)

D 53

Затверджено рішенням засідання кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса, протокол №1 від «23» серпня 2023 р.

Затверджено Вченою радою факультету інформаційних і прикладних технологій Донецького національного університету імені Василя Стуса, протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

Укладач:

Дубель М.В., д-р філософії з міжнародних економічних відносин, асистент кафедри політології та державного управління ДонНУ імені Василя Стуса

Рецензенти:

Польовий М.А., д-р політичних наук, професор кафедри політології та державного управління ДонНУ імені Василя Стуса

Орехов М.О., д-р філософії з міжнародних економічних відносин, старший викладач кафедри менеджменту та поведінкової економіки ДонНУ імені Василя Стуса

D 53

Digital-технології в публічному управлінні: методичні рекомендації / Укладач: М.В. Дубель: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 36 с.

Методичні рекомендації розроблено на основі програми по курсам Digital-технології в публічному управлінні (Ч.1, Ч.2 та Ч.3). Містить програму курсів, зміст семінарських занять, тематику індивідуальних завдань, списки рекомендованої літератури, що може бути використана для підготовки до семінарських занять, модульної контрольної роботи, іспиту та для написання наукових статей, рефератів, доповідей.

УДК 316.48(075.8)

© Дубель М. В., 2023

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2023

ВСТУП

Сучасна політична реальність, частиною якої є й політичні процеси, характеризується надзвичайною складністю. В той же час, не викликає сумнівів, що політичні процеси здійснюють майже всеохоплюючий вплив на суспільне життя людини. З огляду на зазначене, стає вкрай актуальним завданням всебічне наукове вивчення політичних процесів. Першочерговими завданнями цього вивчення мають бути як якомога глибше розуміння сутності та змісту політичних процесів, так і створення можливості якісного прогнозування політичних процесів різного масштабу. Очевидно, що як глибоке розуміння процесу, що вивчається, так й прогнозування його подальшого перебігу можливі за умов застосування цілого спектру спеціальних наукових методів, які забезпечуватимуть досягнення позитивного результату дослідження.

При розробці методичних рекомендацій автором було максимально враховувано всі вимоги стандартів вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» та 281 «Публічне управління та адміністрування» вищої освіти.

Курс включає в себе: тему та зміст лекцій, тематику семінарських занять, тематику індивідуальних завдань та список літератури.

Навчально-методичний посібник розроблено для здобувачів вищої освіти спеціальностей 052 «Політологія» та 281 «Публічне управління та адміністрування».

«DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ Ч.І»

ТЕМА I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ПОЛІТИЧНОЇ КВАНТИФІКАЦІЇ

Огляд еволюції наукових підходів до осмислення політики від найдавніших часів до сучасності. Перехід від історико-описових до аналітико-прогностичних досліджень. Загальнометодологічні принципи пізнання дійсності і наочна специфіка політичних досліджень. Вивчення політичних ситуацій і процесів з позиції системного підходу. Поняття фундаментального і прикладного наукового знання у сфері внутрішньої і міжнародної політики. Проблема ступеню науковості сучасної політичної науки. Шляхи її вирішення. Критерії розмежування теоретичної і прикладної політології. Місце політичної квантифікації в цьому розмежуванні.

План семінарського заняття

1. Основні світоглядні засади політичних досліджень.
2. Ступінь науковості сучасного політичного знання. Критерії оцінювання ступеню науковості політологічного дослідження.
3. Загальнометодологічні принципи пізнання дійсності та специфіка політичних досліджень.
4. Рівні методів наукового пізнання. Місце серед них квантитативних методів пізнання в політичній науці.

ТЕМА II. ПРЕДМЕТ І СПЕЦИФІКА ПРИКЛАДНИХ КВАНТИФІКАЦІЙНИХ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Особливості вивчення політики на прикладному рівні. Спрямованість дослідницьких розробок на розробку прикладного інструментарію здійснення політики. Роль прикладних політичних досліджень в процесі підготовки і прийняття рішень. Особливості електоральних політичних досліджень. Методичне забезпечення політичних досліджень. Монодисциплінарний і міждисциплінарний інструментарій наукового пошуку. Методи і методики. Визначення. Типологія. Приклади.

План семінарського заняття

1. Особливості вивчення політики на прикладному рівні.
2. Роль прикладних політичних досліджень в процесі підготовки і прийняття рішень: теорія та практика.
3. Особливості електоральних політичних досліджень.
4. Монодисциплінарний і міждисциплінарний інструментарій досліджень політики.
5. Специфіка квантифікаційних досліджень.

ТЕМА III. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КВАНТИФІКАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Інформація як особливий ресурс наукової діяльності. Формування інформаційного підходу до вивчення різних аспектів політичного життя. Інформація в структурі фундаментальних і прикладних політичних досліджень. Теоретична і емпірична інформація про політику. Джерела інформації і їх основні типи. Склад і типи інформаційних даних в структурі дослідницьких проектів. Первинні і вторинні дані. Критерії відбору і верифікації даних. Складання банку даних. Основні етапи інформаційно-аналітичної роботи.

Інформаційні технології в практиці політичних досліджень. Інформаційно-аналітичні технології і інформаційно-прогнозні технології. Роль Інтернету в спектрі технологічних засобів інформаційного забезпечення політичних досліджень.

План семінарського заняття

1. Інформація як особливий ресурс наукової діяльності.
2. Теоретична і емпірична інформація про політику.
3. Джерела інформації і їх основні типи. Первинні і вторинні дані. Первинні та вторинні джерела.
4. Критерії відбору і верифікації даних.
5. Оцінка забезпеченості дослідницької проблеми джерелами, історіографією та методами дослідження.
6. Дані мережі Інтернет в спектрі технологічних засобів інформаційного забезпечення політичних досліджень.

ТЕМА IV. ДОСВІД РОЗВИТКУ КВАНТИФІКАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ІСТОРИЧНІЙ ТА ЕКОНОМІЧНІЙ НАУКАХ

Історія економічного розвитку та економічна історія. Кліометрика та історична інформатика: основні напрямки досліджень. Еволюція тематики квантифікаційних досліджень в історичній науці протягом 40 років. Моделювання історичних процесів. Контрфактичне моделювання та його ролу у суспільно-політичному дискурсі США 60-70-х років ХХ ст. Історико-картографічні дослідження. Економічна квантифікація. Винайдення закономірностей економічного розвитку. Цикли економічного розвитку.

План семінарського заняття

1. Кількісні дослідження з економічної історії в ХХ ст.
2. Кліометрика та історична інформатика: основні напрямки досліджень.
3. Моделювання історичних процесів.
4. Контрфактичне моделювання.
5. Історико-картографічні дослідження.

ТЕМА V. КОНТЕНТ-АНАЛІЗ

Контент-аналіз. Визначення, основні поняття. Досвід перекладу текстової інформації в кількісні показники. Доцільність застосування контент-аналізу в прикладних політичних дослідженнях.

Види контент-аналізу. Відмінності кількісного і якісного контент-аналізу текстової інформації. Особливості спрямованого і не спрямованого контент-аналізу. Основні етапи застосування процедури контент-аналізу. Визначення смислових одиниць аналізу текстових масивів і різні варіанти рішення цієї задачі. Особливості проведення контент-аналізу, направлено на визначення цілей суб'єктів зовнішньополітичної діяльності. Побудова проблемного графа змісту інформаційного масиву і його нормативні рівні.

Кодування і квантифікація смислових одиниць текстового масиву. Узагальнення і інтерпретація результатів проведеного дослідження. Проблема верифікації. Поєднання описової і графічної форми уявлення в підсумкових документах.

План семінарського заняття

1. Визначення контент-аналізу, основні поняття. Відмінності кількісного і якісного контент-аналізу текстової інформації.
2. Показники для застосування контент-аналізу в прикладних політичних дослідженнях.
3. Види контент-аналізу. Особливості спрямованого і не спрямованого контент-аналізу.
4. Визначення смислових одиниць аналізу текстових масивів. Кодування і квантифікація смислових одиниць текстового масиву.
5. Поєднання описової і графічної форми уявлення в підсумкових документах.
6. Основні етапи застосування процедури контент-аналізу (практичне заняття).
7. Засоби вирішення проблеми верифікації результатів контент-аналізу.

ТЕМА VI. ІВЕНТ-АНАЛІЗ

Івент-аналіз. Визначення, основні поняття. Вітчизняний і зарубіжний досвід застосування івент-аналізу в прикладній політології. Спроби виявлення універсальних закономірностей поведінки суб'єктів політичних відносин.

Види івент-аналізу, вживаного для стеження за розвитком політичних (зокрема міжнародних) ситуацій і процесів. Спрямований та непрямований івент-аналіз. Особливості створення інформаційної бази прикладних проектів. Умови відбору інформаційного матеріалу. Події і акції. Основні етапи застосування процедури івент-аналізу. Встановлення просторово-часового класифікатора акцій. Кодування акцій. Заповнення класифікатора. Математична обробка інформаційного масиву. Можливості застосування обчислювальної техніки. Узагальнення і інтерпретація результатів.

План семінарського заняття

1. Івент-аналіз: визначення, основні поняття.
2. Вітчизняний і зарубіжний досвід застосування івент-аналізу в прикладній політології. Перші спроби виявлення універсальних закономірностей поведінки суб'єктів політичних відносин.
3. Особливості створення інформаційної бази прикладних проектів.
4. Засоби та процедури кількісної обробки результуючого інформаційного масиву.
5. Основні етапи застосування процедури івент-аналізу: практичне заняття.
6. Події і акції: типологія в івент-аналізі. Встановлення просторово-часового класифікатора акцій. Кодування акцій.
7. Можливості застосування ЕОМ в івент-аналізі.

ТЕМА VII. КОГНІТИВНЕ КАРТУВАННЯ

Суб'єктивні психологічні моменти у внутрішньополітичній і зовнішньополітичній практиці. Вітчизняний і зарубіжний досвід прикладного аналізу психологічних аспектів ухвалення політичних рішень.

Застосування когнітивного картування для встановлення особливостей політичного мислення індивідуальних і групових суб'єктів міжнародних відносин.

Основні поняття і процедура застосування когнітивного картування. Особливості створення інформаційної бази, її характеристика, попередня обробка. Виділення ключових точок змісту виступів політичних діячів. Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ключовими точками (поняттями) змісту цих виступів. Графічне відображення ключових крапок і їх взаємозв'язків в рамках когнітивних карт. Аналіз когнітивних карт. Просторово-часове групування зафіксованої інформації.

Змістовна інтерпретація результатів когнітивного картування. Узагальнення результатів аналізу когнітивних карт. Можливості квантифікації і застосування обчислювальної техніки. Проблема верифікації результатів, одержаних на основі проведення когнітивного картування.

План семінарського заняття

1. Суб'єктивні психологічні моменти у внутрішньополітичній і зовнішньополітичній практиці.
2. Застосування когнітивного картування для встановлення особливостей політичного мислення індивідуальних і групових суб'єктів міжнародних відносин.
3. Основні поняття і процедура застосування когнітивного картування.
4. Аналіз когнітивних карт. Просторово-часове групування зафіксованої інформації.
5. Змістовна інтерпретація результатів когнітивного картування.
6. Методичні проблеми виділення ключових точок змісту виступів політичних діячів. Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ключовими точками (поняттями) змісту цих виступів.

7. Графічне відображення ключових точок і їх взаємозв'язків в рамках когнітивних карт.
8. Узагальнення результатів аналізу когнітивних карт.
9. Можливості квантифікації і застосування обчислювальної техніки.
10. Вирішення проблеми верифікації результатів когнітивного картування.

ТЕМА VIII. КВАНТИФИКАЦІЯ У ВИКОРИСТАННІ ЕКСПЕРТНИХ МЕТОДІВ

Роль експертних висновків у внутрішньополітичній і зовнішньополітичній практиці. Вітчизняний і зарубіжний досвід застосування експертних оцінок в аналізі політичних ситуацій і процесів. Достоїнства і недоліки застосування методики експертних оцінок. Види експертних оцінок і напряму їх використання. Індивідуальна і колективна експертиза.

Процедура проведення прикладного дослідження на основі експертних оцінок. Формулювання головного завдання дослідження. Умови відбору експертів і правила їх роботи. Побудова проблемного графа досліджуваної ситуації або процесу («дерево цілей»).

Ситуативний аналіз. Визначення. Створення попереднього аналітичного сценарію. Правила вислову і обліку думок учасників ситуативного аналізу. Роль керівника (керівників) проекту. Підготовка завершального документа.

Експертна нарада як особливий вид колективної експертизи у сфері політичної практики. Підготовка наради. Опис досліджуваної (проблемної) ситуації в початковому документі. Проведення наради, можливості ускладнень при ухваленні колективних рішень.

Експертні системи: принципи побудови, наповнення знанням та верифікація. Можливості та обмеження у використанні експертних систем.

План семінарського заняття

1. Види експертних оцінок і напрями їх використання. Індивідуальна і колективна експертиза.
2. Критерії відбору експертів для проведення дослідження.
3. Процедура проведення прикладного дослідження на основі експертних оцінок.
4. Співвідношення головного завдання дослідження та дрібних завдань. Дерево цілей. Правила побудови дерева цілей та подрібнення цілей.
5. Правила складання опитувального листа (анкети) для надання експертам.
6. Методи отримання експертних оцінок. Класифікація.
7. Метод інтерв'ю
8. Метод колективної генерації ідей («мозговий штурм»)
9. Метод колективної експертної оцінки
10. Метод експертних комісій
11. Метод Дельфі
12. Матричний метод
13. Метод побудови прогнозного сценарію

14. Метод морфологічного аналізу
15. Синоптичний метод
16. Методи упорядкування альтернатив (чинників) в експертних оцінках (факторів в кількох експертних оцінках).
17. Ситуативний аналіз. Визначення та зміст.
18. Правила створення попереднього аналітичного сценарію при ситуативному аналізі.
19. Правила висловлення і врахування (організатором експертного опитування) думок учасників ситуативного аналізу.
20. Вітчизняний і зарубіжний досвід застосування експертних оцінок в аналізі політичних ситуацій і процесів (приклади).
21. Експертні системи. Визначення. Принципи побудови, наповнення знанням та верифікація. Можливості та обмеження у використанні експертних систем.
22. Відмінності експертної системи від опитування експертів
23. Процедура створення експертної системи.
24. Алгоритми відлагодження (настроювання) експертної системи.
25. Практичне завдання: створити на вербальному рівні експертну систему з прогнозу розвитку будь-якого процесу.

ТЕМА IX. DIGITAL HUMANITIES ЯК НОВА ПЕРСПЕКТИВА ТА ЗАГРОЗА ПОЛІТИЧНІЙ КВАНТИФІКАЦІЇ

Зміст терміну Digital humanities. Проблематика сучасних досліджень зі сфери Digital humanities. Їх перетин із проблематикою соціально-політичних квантифікаційних досліджень. Big data та їх застосування в соціально-політичних дослідженнях.

План семінарського заняття

1. Зміст терміну Digital humanities.
2. Проблематика сучасних досліджень зі сфери Digital humanities.
3. Особливості взаємоперетину Digital humanities та політичної квантифікації.
4. Big data та їх застосування в соціально-політичних дослідженнях.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Вітчизняний і зарубіжний досвід прикладного аналізу психологічних аспектів ухвалення політичних рішень (когнітивне картування).
2. Зарубіжний досвід контрфактичного моделювання суспільно-політичних процесів [на прикладі моделей Р.Фогеля та Д.Норта]
3. Бази та банки даних в сучасній зарубіжній політичній науці.
4. Метод контент-аналізу друкованої преси Жака Кайзера.
5. Програмні пакети для проведення контент-аналізу: опис можливостей та обмежень, демонстрація роботи (один на вибір).
6. Реферативний переказ будь-якого з досліджень у сфері історичної інформатики або економетрики.
7. Надати розгорнуту характеристику ресурсів будь-якої української та/або зарубіжної (на вибір) бази даних або банку даних щодо суспільно-політичних явищ і процесів.

ЗАПИТАННЯ НА ІСПИТ

1. Основні світоглядні засади політичних досліджень.
2. Ступінь науковості сучасного політичного знання. Критерії оцінювання ступеню науковості політологічного дослідження.
3. Загальнометодологічні принципи пізнання дійсності та специфіка політичних досліджень.
4. Рівні методів наукового пізнання. Місце серед них квантитативних методів пізнання в політичній науці.
5. Особливості вивчення політики на прикладному рівні.
6. Роль прикладних політичних досліджень в процесі підготовки і прийняття рішень: теорія та практика.
7. Особливості електоральних політичних досліджень.
8. Монодисциплінарний і міждисциплінарний інструментарій досліджень політики.
9. Специфіка квантифікаційних досліджень.
10. Інформація як особливий ресурс наукової діяльності.
11. Теоретична і емпірична інформація про політику.
12. Джерела інформації і їх основні типи. Первинні і вторинні дані. Первинні та вторинні джерела.
13. Критерії відбору і верифікації даних.
14. Оцінка забезпеченості дослідницької проблеми джерелами, історіографією та метода-ми дослідження.
15. Дані мережі Інтернет в спектрі технологічних засобів інформаційного забезпечення політичних досліджень.
16. Визначення контент-аналізу, основні поняття. Відмінності кількісного і якісного контент-аналізу текстової інформації.
17. Показники для застосування контент-аналізу в прикладних політичних дослідженнях.
18. Види контент-аналізу. Особливості спрямованого і не спрямованого контент-аналізу.
19. Визначення смислових одиниць аналізу текстових масивів. Кодування і квантифікація смислових одиниць текстового масиву.
20. Поєднання описової і графічної форми уявлення результатів контент-аналізу в під-сумкових документах.
21. Основні етапи застосування процедури контент-аналізу.
22. Засоби вирішення проблеми верифікації результатів контент-аналізу.
23. Комп'ютерні програми здійснення контент-аналізу.
24. Івент-аналіз: визначення, основні поняття.
25. Вітчизняний і зарубіжний досвід застосування івент-аналізу в прикладній політології. Перші спроби виявлення універсальних закономірностей поведінки суб'єктів політичних відносин.
26. Особливості створення інформаційної бази прикладних проектів івент-аналізу.
27. Засоби та процедури кількісної обробки результуючого інформаційного масиву в івент-аналізі.

28. Основні етапи застосування процедури івент-аналізу: практичне заняття.
29. Події і акції: типологія в івент-аналізі. Встановлення просторово-часового класифікатора акцій. Кодування акцій.
30. Можливості застосування ЕОМ в івент-аналізі.
31. Вплив суб'єктивних психологічних рис політичних акторів у внутрішньополітичній і зовнішньополітичній практиці.
32. Застосування когнітивного картування для встановлення особливостей політичного мислення індивідуальних і групових суб'єктів міжнародних відносин.
33. Основні поняття і процедура застосування когнітивного картування.
34. Аналіз когнітивних карт. Просторово-часове групування зафіксованої інформації.
35. Змістовна інтерпретація результатів когнітивного картування.
36. Методичні проблеми виділення ключових точок змісту виступів політичних діячів в рамках когнітивного картування. Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ключовими точками (поняттями) змісту цих виступів.
37. Графічне відображення ключових точок (ключових понять) та їх взаємозв'язків в рамках когнітивних карт.
38. Узагальнення результатів аналізу когнітивних карт.
39. Можливості квантифікації і застосування обчислювальної техніки під час когнітивного картування.
40. Засоби вирішення проблеми верифікації результатів когнітивного картування.
41. Види експертних оцінок і напрями їх використання. Індивідуальна і колективна експертиза.
42. Експертний метод Дельфі
43. Метод побудови прогнозного сценарію за експертними оцінками.
44. Експертні системи. Визначення. Принципи побудови, наповнення знанням та верифікація. Можливості та обмеження у використанні експертних систем.
45. Відмінності експертної системи від опитування експертів
46. Процедура створення експертної системи.
47. Алгоритми відлагодження (настроювання) експертної системи.
48. Практичне завдання: створити на вербальному рівні експертну систему з прогнозу розвитку будь-якого процесу.
49. Кількісні дослідження з економічної історії в ХХ ст.
50. Кліометрика та історична інформатика: основні напрями досліджень.
51. Основні напрями комп'ютерного моделювання історичних процесів.
52. Сутність, зміст та приклади контрфактичного моделювання.
53. Сфери та рівні застосування соціологічного інструментарію у політичних дослідженнях.
54. Опитування, анкетування, інтерв'ю: процедури, вимоги до використання, пізнавальні можливості.

55. Спостереження як методика дослідження політичних явищ. Відкрите і приховане спостереження. Вимоги до організації і проведення спостереження.
56. Соціологічна вибірка: формування, різновиди, особливості.
57. Зміст терміну Digital humanities.
58. Проблематика сучасних досліджень зі сфери Digital humanities.
59. Особливості взаємоперетину Digital humanities та політичної квантифікації.
60. Big data та їх застосування в соціально-політичних дослідженнях.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень. К. Вища шк. 1997. 271 с.
2. Бойко-Бойчук Л. Синергетика як методологічний підхід у дослідженні соціальних наук. *Людина і політика*. 2003. №5. – С.56-63.
3. Браун П. Посібник з аналізу державної політики. К. Основи. 2000. 243 с
4. Веймер Д. Л. Аналіз політики: концепції і практика. 2000.
5. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу. *Державне управління*. Вип. 290. Т. 278. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85–89.
6. Іванов О.В. Комп'ютерний контент-аналіз: проблеми та перспективи вирішення. Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія: Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Харків: Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна, 2009. Випуск 15. С. 335-340.
7. Кальниш Ю. Г. Логіка і методологія політичного аналізу в державному управлінні. Зб. наук. пр. НАДУ. К. Вид-во НАДУ, 2006. Вип. 1. С. 3–13.
8. Карлова В.О. Когнітивно-матричне моделювання запозиченої лексики в давньоанглійській поемі «Беовульф»: дис. ... докт. філос. : 035 / НПУ ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2020. 303 с.
9. Польовий М. А. Головні риси нейромережевої моделі політичної системи. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. Одеса : Фенікс, 2007. Вип. 31. С. 106-114.
10. Польовий М. А. Політичні процеси: теорія та практика моделювання : монографія. Одеса : Фенікс, 2011. 288 с
11. Приходько В. Базові засади аналізу політичної ситуації. *Політичний менеджмент*. 2006. № 3. С. 105–113.
12. Ребкало В. А. Політична аналітика та прогнозування : Навч. посіб. К. Вид-во УАДУ, 2002
13. Рубанов В. Політичний аналіз і аналіз політики : загальне й особливе *Політичний менеджмент*. 2009. № 6. с. 36–47.
14. Телешун С. О. Політична аналітика, прогнозування та політичні консультації : курс лекцій К. Паливода А.В. 2001. 111 с.
15. Теорія і практика політичного аналізу : Навч. посіб. Авт. кол. : О. Л. Валевський, Ю. Г. Кальниш, В. А. Ребкало та ін. К. : Міленіум, 2003. 226 с
16. Patton C. Sawicki D. Basic Methods of Policy Analysis and Planning. Englewood Cliffs, 1986. P. 27–29.
17. Pal L. Public Policy Analysis : An Introduction. Scarborough, 1992. P. 65–89.
18. Weimer D., Vining A. Policy Analysis : Concepts and Practice. Englewood Cliffs, 1992. P. 9–12.
19. Wildavsky A. Speaking Truth to Power. The Art and Craft of Policy Analysis. New Brunswick. N. J., 1987. P. 30–33.

«DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ Ч.І»

ТЕМА I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ЯВИЩ І ПРОЦЕСІВ

Модель і моделювання: сутність понять. Вимоги до моделювання в процесі дослідження політики. Різновиди моделей і їх застосування в політичних дослідженнях. Логіко-інтуїтивні і формалізовані моделі. Авторські моделі і способи їх застосування при вивченні політичних явищ. Особливості дослідницьких завдань, що можуть бути вирішені за допомогою моделювання. Моделювання в прогнозуванні політичних ситуацій і процесів. Оціночний вимір моделювання у політичних дослідженнях.

План семінарського заняття

1. Модель і моделювання: сутність понять.
2. Особливості дослідницьких завдань, що можуть бути вирішені за допомогою моделювання.
3. Моделювання в прогнозуванні політичних ситуацій і процесів.
4. Оціночний вимір моделювання у політичних дослідженнях.

ТЕМА II. ПРЕДМЕТ І СПЕЦИФІКА ПРИКЛАДНИХ КВАНТИФІКАЦІЙНИХ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Сутність імітаційного моделювання процесів. Теоретичні витoki імітаційного моделювання. Різновиди методичного змісту імітаційного моделювання. Досвід імітаційного моделювання в історичній та економічній науках.

План семінарського заняття

1. Сутність імітаційного моделювання процесів.
2. Теоретичні витoki імітаційного моделювання.
3. Різновиди методичного змісту імітаційного моделювання.
4. Досвід імітаційного моделювання в історичній та економічній науках.

ТЕМА III. ІГРОВЕ МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ ПОЛІТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Теорія ігор. Теоретична стуність. Стандартні ігрові стратегії. Гра "дилема ув'язненого". Гра "курча". Раціональна поведінка політичних акторів та її ірраціональні наслідки у колективній взаємодії. Верифікація стандартних ігрових стратегій. Прикладне застосування стандартних ігор. Взаємодія СРСР та США часі холодної війни у відображенні теорії ігор. Аксіологічна модифікація теорії ігор В.О.Лєфєвра. Е.Бєрн. Трансактний аналіз політичної взаємодії.

План семінарського заняття

1. Сутність теорії ігор.

2. Стандартні ігрові стратегії. Гра "дилема ув'язненого". Гра "курча".
3. Прикладне застосування стандартних ігор. Взаємодія СРСР та США часі холодної війни у відображенні теорії ігор.
4. Складення матриці вигравів у грі «дилема ув'язненого» для взаємодії СРСР та США під час роззброєння (скорочення озброєнь).
5. Аксиологічна модифікація теорії ігор В.О.Лефевра.
6. Трансактний аналіз політичної взаємодії за Е.Берном.

ТЕМА IV. МЕТОДОЛОГІЯ СИСТЕМНОЇ ДИНАМІКИ ДЖ.ФОРРЕСТЕРА: СУТНІСТЬ МОДЕЛЮВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ТА ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Зміст методології аналізу системної динаміки за Дж.Форрестером. Моделювання світової динаміки. Моделі Світ-2 та Світ-3. Д. Медоуз. Перша доповідь Римському клубу. Модель М. Месаровича та Е. Пестеля. Модель Я. Тинбергена. Моделі Н.М. Моїсеєва. Прогнозні моделі розвитку СРСР середини 80-х рр. XX ст. Перспективи розвитку моделювання системної динаміки світових та внутрішніх політичних процесів.

План семінарського заняття

1. Зміст методології аналізу системної динаміки за Дж.Форрестером.
2. Моделювання світової динаміки. Моделі Світ-2 та Світ-3.
3. Прогнозні моделі розвитку СРСР середини 80-х рр. XX ст.
4. Перспективи розвитку моделювання системної динаміки світових та внутрішніх політичних процесів.

ТЕМА V. СИНЕРГЕТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ЯВИЩ ТА ПРОЦЕСІВ

Сутність синергетичного відображення світу. Теорія хаосу та теорія катастроф. І.Р.Пригожин. Г. Хакен. Параметри порядку, їх соціально-політичний зміст. Синергетичні відображення політичного процесу. Періодична хаотичність соціально-політичних процесів. Синергетичні параметри порядку політичного розвитку доіндустріальних суспільств. Параметри порядку політичного розвитку суспільств епохи модернізації. Мальтузіанська пастка. Пастка на виході з мальтузіанської пастки. Параметри порядку в політичному розвитку транзитивних, індустріальних та постіндустріальних суспільств. Фрактальне моделювання: позитивні риси та недоліки.

План семінарського заняття

1. Сутність синергетичного відображення світу.
2. Теорія хаосу та теорія катастроф. І.Р.Пригожин. Г.Хакен.
3. Періодична хаотичність соціально-політичних процесів.
4. Сутність синергетичних параметрів порядку.
5. Існуючі синергетичні моделі соціально-політичних процесів.

6. Фрактальні характеристики соціальних і політичних процесів та фрактальне моделювання.

ТЕМА VI. ШТУЧНІ НЕЙРОННІ МЕРЕЖІ У МОДЕЛЮВАННІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Зміст нейромережевого відображення дійсності. Алгоритм функціонування штучного нейрону. Звичайна сфера застосування штучних нейронних мереж. Типологія штучних нейронних мереж. Нейромережеве моделювання соціально-політичних процесів. Нейромережева модель політичного процесу.

План семінарського заняття

1. Зміст нейромережевого відображення дійсності.
2. Алгоритм функціонування штучного нейрону.
3. Нейромережеве моделювання соціально-політичних процесів.
4. Нейромережева модель політичного процесу.

ТЕМА VII. МЕТОДИ МОДЕЛЮВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СТАТИКИ

Розповсюдження математичних методів дослідження у сфері сучасного гуманітарного знання. Проблеми інтеграції гуманітарного і математичного знання. Типологія основних математичних засобів, вживаних в прикладних політичних дослідженнях. Специфіка квантифікації якісних аспектів соціальної дійсності. Квантифікація і формалізація змістовних моделей політичної статистики.

Квантифіковані методи обробки і аналізу інформації: аналіз за допомогою простих і складних індикаторів, чинник аналізу, аналіз кореляцій, аналіз регресій, аналіз тенденцій, спектральний аналіз, екстраполяція. Тренди політичного та соціально-економічного розвитку. Залежність підбору математичних засобів аналізу від характеру досліджуваних ситуацій і процесів.

План семінарського заняття

1. Проблеми інтеграції гуманітарного і математичного знання.
2. Типологія основних математичних засобів, вживаних в прикладних дослідженнях політичної статистики.
3. Специфіка квантифікації якісних аспектів соціальної дійсності.
4. Квантифікація і формалізація змістовних моделей політичної статистики.
5. Квантифіковані методи обробки і аналізу інформації: аналіз за допомогою простих і складних індикаторів, чинник аналізу.
6. Аналіз кореляцій, аналіз регресій, аналіз тенденцій
7. Спектральний аналіз, екстраполяція.
8. Тренди політичного та соціально-економічного розвитку.

ТЕМА VIII. ПОЛІТИЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ОСНОВІ ЇХ МОДЕЛЕЙ

Передбачуване і непередбачуване в політиці. Можливості, межі, техніка, методика та процедури прогнозування у політиці. Раціональне та ірраціональне у політичній науці та практиці. Основні типи та напрями політичного прогнозування. Типи прогнозів: пошуковий, нормативний, вірогіднісний та ін. Основні напрями прогнозування, його етапи.

Методологія політичного прогнозування. Врахування змін стадій стабільності та кризових обставин, багатоваріантності, альтернативності шляхів та можливостей соціально-політичного розвитку. Загальне і часткове прогнозування.

Політичний ризик у діяльності суб'єктів політики, прогнозування його можливих наслідків. Втілення планів і прогнозів у політичних рішеннях і діях.

Ретропрогнозування. Контрфактичне моделювання соціальних процесів (Д.Норт та Р.Фогель).

План семінарського заняття

1. Сутність, основні типи та напрями політичного прогнозування.
2. Методологія політичного прогнозування.
3. Внесок Римського клубу у політичне прогнозування.
4. Прогнозування глобального розвитку у сучасній футурології (М.Маклюен, Е.Тофлер, Ф.Фукуяма, П.Дракер, М.Кастельс, Р.Ф. Абдєєв, В. Цаплін, С. Хантінгтон, С. Платонов, Д. Несбіт тощо).
5. Контрфактичне моделювання. Ретропрогнозування.

ТЕМА ІХ. ПРОСТОРОВЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Просторовий вимір політичного життя. Картографування соціально-політичних процесів. Модель повільної сегрегації. Історичні аспекти та прецеденти використання карт у політичних спорах. GIS-технології в політичних дослідженнях. Графи як просторове відображення політичних зв'язків.

План семінарського заняття

1. Просторовий вимір політичного життя.
2. Картографування соціально-політичних процесів.
3. Зарубіжні просторові моделі соціально-політичних процесів.
4. Історичні аспекти та прецеденти використання карт у політичних спорах.
5. GIS-технології в політичних дослідженнях.
6. Графи як просторове відображення політичних зв'язків.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Аналіз типу ігри, описаної у фільмі «Ігри розуму» (біографія Дж.Неша).
2. Аналіз стратегій гравців, відтворених у фільмі «Прощай, друже!» (Франція, 1968 р.)
3. Метод теорії ігор та його застосування в соціально-політичних дослідженнях (зарубіжний та вітчизняний досвід)
4. Сценарне дослідження розвитку міжнародного тероризму (за допомогою методу прогнозних сценаріїв).
5. Зарубіжний та вітчизняний досвід використання трансактного аналізу політичної взаємодії
6. Застосування теорії хаосу для моделювання політичних процесів
7. Використання статистичних методів аналізу часових рядів для визначення трендів суспільно-політичного розвитку (на прикладі сучасної України; або СРСР; або зарубіжних країн; або міжнародної спільноти).

ЗАПИТАННЯ НА ІСПИТ

1. Аксіологічна модифікація теорії ігор В.О.Лефевра.
2. Алгоритм функціонування штучного нейрону.
3. Алгоритми вибору трендових моделей для аналізу показників політичного розвитку.
4. Аналіз когнітивних карт. Просторово-часове групування зафіксованої інформації.
5. Аналіз кореляцій, аналіз регресій, аналіз тенденцій
6. Бази та банки даних соціально-політичної інформації.
7. Верифікація стандартних ігрових стратегій.
8. Використання графічних схем, кількісних даних і інших ілюстративних матеріалів в аналітичних документах.
9. Вимоги до моделювання в процесі дослідження політики.
10. Внесок Римського клубу у політичне прогнозування.
11. Джерела інформації і їх основні типи. Первинні і вторинні дані.
12. Досвід імітаційного моделювання в історичній та економічній науках
13. Залежність підбору математичних засобів аналізу від характеру досліджуваних ситуацій і процесів.
14. Зміст методології аналізу системної динаміки за Дж.Форрестером.
15. Зміст нейромережевого відображення дійсності.
16. Імітаційна модель Д. Медоуза.
17. Існуючі синергетичні моделі політичних процесів.
18. Квантифікація і формалізація змістовних моделей політичної статистики.
19. Критерії виділення типів та видів методів дослідження політичних явищ.
20. Критерії відбору і верифікації даних.
21. Логіко-інтуїтивні і формалізовані моделі політичних процесів.
22. Мальтузіанська пастка.
23. Математико-статистичні методи вивчення політичних процесів.
24. Кількісні методи дослідження політичної динаміки.
25. Кількісні методи дослідження політичної статистики.
26. Методи просторового моделювання (картографування) політичних процесів.
27. Моделі Дж. Гвішані
28. Моделі Н.М.Моїсеєва.
29. Моделювання в прогнозуванні політичних ситуацій і процесів.
30. Моделювання світової динаміки. Моделі Світ-2 та Світ-3.
31. Модель і моделювання: сутність понять.
32. Модель М.Месаровича та Е.Пестеля.
33. Модель Я.Тинбергена.
34. Можливості застосування ігрової стратегії "дилема ув'язненого".
35. Можливості квантифікації і застосування обчислювальної техніки.
36. Нейромережеве моделювання соціально-політичних процесів.

37. Особливості дослідницьких завдань, що можуть бути вирішені за допомогою моделювання.
38. Оціночний вимір моделювання у політичних дослідженнях.
39. Параметри порядку в політичному розвитку транзитивних, індустріальних та постіндустріальних суспільств.
40. Параметри порядку політичного розвитку суспільств епохи модернізації.
41. Параметри порядку, їх соціально-політичний зміст. Синергетичні відображення політичного процесу.
42. Пастка на виході з мальтузіанської пастки.
43. Періодична хаотичність соціально-політичних процесів.
44. Перспективи розвитку моделювання системної динаміки світових та внутрішніх політичних процесів
45. Приклади нейромережевого відображення соціально-політичної дійсності.
46. Прикладне застосування стандартних ігор. Взаємодія СРСР та США часі холодної війни у відображенні теорії ігор.
47. Проблема вибору показників соціально-політичного розвитку.
48. Проблеми інтеграції гуманітарного і математичного знання.
49. Прогнозні моделі розвитку СРСР середини 80-х рр. ХХ ст.
50. Прогнозування глобального розвитку у сучасній футурології.
51. Раціональна поведінка політичних акторів та її ірраціональні наслідки у колективній взаємодії.
52. Різновиди методичного змісту імітаційного моделювання.
53. Різновиди моделей і їх застосування в політичних дослідженнях.
54. Розповсюдження математичних методів дослідження у сфері сучасного гуманітарного знання.
55. Синергетичні параметри порядку політичного розвитку доіндустріальних суспільств.
56. Складання банку даних. .
57. Спектральний аналіз, екстраполяція.
58. Специфіка квантифікації якісних аспектів соціальної дійсності.
59. Стандартні ігрові стратегії. Гра "дилема ув'язненого". Гра "курча".
60. Створення попереднього аналітичного сценарію. Правила вислову і обліку думок учасників ситуативного аналізу.
61. Суб'єктивні психологічні моменти у внутрішньополітичній і зовнішньополітичній практиці.
62. Сутність імітаційного моделювання процесів.
63. Сутність синергетичних параметрів порядку.
64. Сутність синергетичного відображення світу.
65. Сутність та різновиди соціологічних методів.
66. Сутність теорії ігор.
67. Сутність, основні типи та напрями політичного прогнозування.
68. Сфери та рівні застосування соціологічного інструментарію у політичних дослідженнях.
69. Теоретична і емпірична інформація про політику.

70. Теоретичні витoki імітаційного моделювання.
71. Теорія хаосу та теорія катастроф. І.Р.Пригожин. Г. Хакен.
72. Типологія основних математичних засобів, вживаних в прикладних дослідженнях політичної статистики.
73. Типологія штучних нейронних мереж.
74. Трансактний аналіз політичної взаємодії за Е.Берном.
75. Тренди політичного та соціально-економічного розвитку.
76. Узагальнення і інтерпретація результатів проведеного дослідження.
77. Узагальнення результатів аналізу когнітивних карт.
78. Умови відбору експертів і правила їх роботи. Побудова проблемного графа досліджуваної ситуації або процесу («дерево цілей»).
79. Умови відбору інформаційного матеріалу.
80. Формалізоване і неформалізоване інтерв'ю.
81. Фрактальні характеристик політичних процесів та фрактальне моделювання.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булгаков В. А. Мережний підхід як методологія дослідження політичних систем. *Політологічний вісник*. Київ, 2011. № 56. С. 234-243.
2. Валевський О. Л., Ребкало В. А. Теорія і практика політичного аналізу. Київ : Міленіум, 2003. 227 с.
3. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 246 с
4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. Київ : Генеза, 2006. 395 с.
5. Денисюк С. Математичне моделювання як метод дослідження політичних процесів. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : *Політичні науки та методика викладання соціальнополітичних дисциплін*. 2009. № 1. С. 32–43.
6. Кирилук Ф. М. Новітня політологія : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2009. 564 с.
7. Ключев К. Г. Математичне моделювання як ефективний метод дослідження політичних процесів. *Політичне життя*, 2016. № 1–2. С. 19–23.
8. Корнієнко В. О., Денисюк С. Г., Шиян А. А. Моделювання процесів у політико-комунікативному просторі : монографія. Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2009. 185 с
9. Митко А. М. Політична аналітика : навч. посіб. Луцьк : Вежа-друк, 2014. 224 с.
10. Моделювання і аналіз політичних процесів : матеріали до хрестоматії з навчальної дисципліни “Моделювання і аналіз політичних процесів” (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня – доктор філософії) за спеціальністю 052 “Політологія”. Електрон. навч. посіб. / Упорядник С. М. Дерев’янку. Івано-Франківськ : ПНУ, 2020. 30 с.
11. Неліпа Д. В. Системний аналіз в політології: теорія, методологія, практика. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Центр учб. л-ри, 2011. 311 с.
12. Політична аналітика в державному управлінні : навч. посіб. Телешун С.О., Кальниш Ю.Г., Рейтерович І.В., Титаренко О.Р. Київ: НАДУ, 2012. 228 с.
13. Політична наука: Методи досліджень : підручник. Рек. МОН. Київ : ВЦ “Академія”, 2012. 320 с. Серія «Альма-матер».
14. Польовий М. А. Політичні процеси: теорія та практика моделювання: монографія. Одеса : Фенікс, 2011. 288 с.
15. Польовий М.А. Комп’ютерні засоби забезпечення внутрішньополітичного прогнозування. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. Одеса : Астропринт, 1999. Вип. 5. С. 127 – 133
16. Польовий М. А. Базові характеристики нейромережевої моделі гуманітарного пізнання *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. Одеса : Юр. літ., 2003. Вип. 17. С. 75 – 82.
17. Польовий М. А. Сутність імітаційного моделювання політичних процесів. *Перспективи: науковий журнал*. 2011. № 2(48). С. 142 – 146.
18. Польовий М. А. Сутність синергетичного трактування політичного процесу. *Політологічний вісник* : зб. наук. пр. 2011. № 53. С. 99 – 106.

19. Польовий М. А. Системно-синергетична експланація біфуркації політичного процесу в країнах Північної Африки та Близького Сходу на початку 2011 року. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. Одеса : Фенікс, 2011. Вип. 43. С. 16 – 27.
20. Польовий М. А. Типологія підходів до моделювання політичних процесів. *Гілея: науковий вісник* : зб. наук. пр. К. : ВІР УАН, 2011. Вип. 48. С. 489 – 496.
21. Польовий М. А. Застосування баз даних у вивченні політичних процесів. *Сучасна українська політика* : зб. наук. пр. 2011 Вип. 24. С. 78 – 87.
22. Польовий М. А. Методологічні аспекти моделювання політичних процесів. *Слов'янський вісник* : зб. наук. пр. Серія «Історичні та політичні науки». Рівне, 2011. Вип. 12. С. 240 – 243.
23. Польовий М. А. Досвід просторового моделювання політичних процесів. *Наукові праці : науково-методичний журнал*. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. Вип. 150. Т. 162. Політологія. – С. 113 – 116.
24. Польовий М. А. Нелінійна динаміка сучасних політичних процесів. *Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки*. Науковий журнал. 2011. Т. 16. Вип. 8. С. 118 – 124.
25. Польовий М. А. Політичне картографування як метод моделювання політичних процесів. *Вісник національного технічного університету «Київський політехнічний інститут»*. Серія «Політика. Соціологія. Право». 2011. Вип. II(10). С. 27 – 31.
26. Рубанов, В. В. Теорія та методологія політичної аналітики : монографія. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 234 с.
27. Яцина Ю.О., Кудінов І. О. Кластерне моделювання в політичному аналізі. *Молодий учений*. 2015. № 7 (22). Ч. 2. С. 130–145.

«DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ Ч.3»

ТЕМА I. СПЕЦИФІКА СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ СИСТЕМ ЦИФРОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Поняття комунікації, спілкування, інформації. Поняття діяльності. Масова комунікація як вид регулятивної діяльності. Потреби і інтереси як спонукальні мотиви діяльності. Масова комунікація як духовно-практична діяльність. Поняття масово-комунікативної дії як інформаційного впливу на великі людські спільноти. Поняття діяльнісного ряду. Зміст масово-комунікативного акту: об'єктивна реальність – комунікатор – канали поширення – аудиторія. Сутність механізму зворотного зв'язку. Види комунікації

Різні моделі комунікації. Множинність уявлень про масову комунікацію. Поняття масової комунікації. Суть, явище, зміст і форми масової комунікації.

Аудиторія як об'єкт комунікаційної дії і як джерело інформації. Місце масової комунікації в комунікативному просторі. Роль масової комунікації в інтеграції суспільства, в забезпеченні механізму соціальної стійкості.

План семінарського заняття

1. Поняття комунікації, спілкування, інформації.
2. Різні моделі комунікації.
3. Аудиторія як об'єкт комунікаційної дії і як джерело інформації.
4. Поняття масово-комунікативної дії як інформаційного впливу на великі людські спільноти.

ТЕМА II. КОМУНІКАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ІНТЕРНЕТ ЯК ЧИННИК ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

Масова комунікація і соціальне управління: радянські та пострадянські моделі і методи інформаційного контролю простору та резонансних комунікативних технологій. Антисоціальні ефекти масової комунікації. Сутність та зміст поняття «соціальний інститут». Зміст поняття «соціальний процес». Особливості масової комунікації як соціального інституту, його завдання. Місце масової комунікації в системі соціальних інститутів суспільства. Роль масової комунікації в політичних процесах. Поняття четвертої влади. Масово-комунікативна діяльність в Інтернет як форма соціального контролю. Типи засобів масових комунікацій (державно-громадські, державні, комерційні). Правові норми, які регулюють масові комунікації в Інтернет. Етичні норми в масово-комунікативній діяльності.

План семінарського заняття

1. Етичні норми в масово-комунікативній діяльності.
2. Теоретичні витоки імітаційного моделювання.
3. Правові норми, які регулюють масові комунікації в Інтернеті.

ТЕМА III. СУБ'ЄКТ-ОБ'ЄКТНІ ВІДНОСИНИ В СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ В ІНТЕРНЕТІ

Поняття суб'єктності. Суб'єкт, засіб, об'єкт. Суб'єкт як особа або група осіб, що реалізують власну програму. Цілепокладальна діяльність суб'єкта. Засіб як нейтральна ланка в системі цілепокладання. Цілеспрямована діяльність в системі масової комунікації. Цінності, інтереси, цілі і результати як критерії суб'єктності в процесах масової комунікації. Суб'єкти соціальних інтересів та їх роль в процесах масової комунікації. Суб'єкти професійних інтересів. Журналіст як суб'єкт творчої діяльності. Поняття комунікатора. "Безособовий" комунікатор. Комунікатор як індивідуальність. Поняття персоніфікації комунікатора. Роль комунікатора в інформаційному впливі на масову свідомість. Якості комунікатора, необхідні для успішного досягнення цілі. Формування суб'єктності соціальних інтересів, які є суперниками, як одне із завдань діяльності масової комунікації; форми і методи, необхідні для досягнення цієї мети. Суб'єктно-суб'єктні та суб'єктно-об'єктні відносини в процесі масово-комунікативної діяльності. Цінності як основа діяльності суб'єктів масово-комунікативного процесу. Роль цінностей у формуванні інтересів соціальних суб'єктів. Політичні, професійні, прагматичні, психологічні, творчі цінності і їх реалізація в діяльності масової комунікації. Цінності як критерій рівня розвитку суспільства. Зміст масової комунікації як показник ціннісних орієнтацій суб'єктів різних рівнів і соціальних сфер. Свобода як цінність в діяльності масової комунікації. Свобода як здатність суб'єкта контролювати умови власного існування. Поняття свободи друку і свободи слова. Суть свободи друку. Правові аспекти свободи друку. Висловлювання думки аудиторії як проблема свободи слова.

План семінарського заняття

1. Цілеспрямована діяльність в системі масової комунікації.
2. Свобода як здатність суб'єкта контролювати умови власного існування.
3. Поняття комунікатора.
4. Суб'єктно-суб'єктні та суб'єктно-об'єктні відносини в процесі масово-комунікативної діяльності.

ТЕМА IV. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Аналіз google-трендів: тематичний та просторовий виміри.

Аналіз Whois-інформації щодо Web-сайтів ЗМІ, політичних партій та громадських організацій. Поняття доменних імен та хостингу. Особливості їх використання фізичними та юридичними особами в Україні та світі.

Використання можливостей, що надаються дослідникові конвенціями МАРПОЛ та СОЛАС щодо судноплавства. Аналіз інформації систем AIS.

Аналіз інформації відкритих державних реєстрів України.

Аналіз даних державного геокадастру.

Електронно-цифровий підпис. Особливості створення та використання.

Особливості аналізу декларацій чиновників.

Аналіз мережі Instagram: аналіз особистих профілів та аналіз агрегованої інформації. Просторовий аналіз повідомлень в Інстаграм та прикладні аспекти застосування такого аналізу. Програмні засоби аналізу Instagram.

OSINT-аналіз. Особливості використання в різних мовних середовищах.

Аналіз за допомогою провокації комунікації та аналіз-спостереження.

Аналіз FB-акаунтів та FB-повідомлень. Програмне забезпечення для аналізу соціальних мереж UCINET.

План семінарського заняття

1. Навчання використанню технології google-трендів.
2. Особливості створення та використання електронного цифрового підпису.
3. Аналіз мереж Instagram та Facebook.

ТЕМА V. ОБРОБКА КІЛЬКІСНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Аналіз відкритої статистичної інформації. Кейс виборів Президента України та виборів до Верховної ради України. Перевірка гіпотези щодо нормального статистичного розподілу (розподіл Гауса) результатів виборів (в масштабі виборчих дільниць). Вибірка даних. Підготовка даних до аналізу. Перевірка гіпотези про нормальність розподілу засобами спеціалізованого пакету програм Statgraph та засобами Microsoft Excel.

Ресурси типу OpenDataBot. Можливості та обмеження їх використання.

Основні поняття Data Science. Можливості використання Data Science у політичній та управлінській діяльності.

Бази даних політичної та соціально значущої інформації.

Локальні бази даних та засоби управління ними

Онлайн-бази даних ESS, NESSTAR, etc.

Практика пошуку в онлайн базах. Створення та розміщення в системі NESSTAR власної бази даних щодо результатів виборів до Верховної Ради України та виборів президента України.

Засоби напрямку Digital Humanities в публічному управлінні.

Big Data – сенс поняття та можливості його операціоналізації в публічному управлінні.

Blockchain – значення концепту. Оцінка можливостей та обмежень використання Blockchain в публічному управлінні.

План семінарського заняття

1. Можливості та обмеження використання ресурсів OpenDataBot.
2. Можливості використання Data Science у політичній та управлінській діяльності.
3. Практика пошуку в онлайн базах.
4. Оцінка можливостей та обмежень використання Blockchain в публічному управлінні.

ТЕМА VI. СПЕЦИФІЧНІ РІЗНОВИДИ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Перформансна комунікація як специфічний різновид комунікаційного процесу. Гра, свято, ритуал у комунікативному та культурному оформленні соціуму. Сучасні форми перформансної комунікації. Флешмоб та його комунікаційна семантика. Фольклорно-обрядові форми перформансної комунікації українського суспільства.

Міфологічна комунікація та її функції у системі комунікаційних процесів. Поняття міф, архетип у сучасній комунікативістиці. Основні функції міфу в соціально-політичних процесах. Маніпулятивне використання міфу та архетипу в політичній комунікації.

Структура, формування та використання політичних стереотипів.

Технології розповсюдження та використання чуток.

Пропаганда, її різновиди, способи використання.

План семінарського заняття

1. Фольклорно-обрядові форми перформансної комунікації українського суспільства.
2. Маніпулятивне використання міфу та архетипу в політичній комунікації.
3. Пропаганда, її різновиди, способи використання.

ТЕМА VII. ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЗМІСТУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ В ІНТЕРНЕТІ

Досвід перекладу текстової інформації в кількісні показники. Визначення доцільності застосування контент-аналізу в прикладних дослідженнях. Особливості спрямованого і не спрямованого контент-аналізу в аналізі цифрової комунікації.

Поштові дампи. Аналіз дамсів пошти.

Аналіз пропаганди. Аналіз національної ідентифікації. Засоби використання цифрових джерел у пропаганді. Засоби викривлення сприйняття "іншого" в межах пропаганди в мережі інтернет. Кейс "мусульманського тероризму".

План семінарського заняття

1. Особливості спрямованого і не спрямованого контент-аналізу в аналізі цифрової комунікації.
2. Аналіз дамсів пошти.
3. Засоби викривлення сприйняття "іншого" в межах пропаганди в мережі інтернет.

ТЕМА VIII. ІНФОГРАФІКА ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ З МЕТОЮ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ

Картографічна інфографіка. Проекти "1917", "Карта історії".

Статистична інфографіка. Сервіс GarMinder. Практика його використання для аналізу та ілюстрації суспільних процесів.

План семінарського заняття

1. Картографічна інфографіка.
2. Статистична інфографіка.

ТЕМА IX. ПРОСТОРОВА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТУ

Просторовий вимір політичного життя. Картографування соціально-політичних процесів. Модель повільної сегрегації. Історичні аспекти та прецеденти використання карт у політичних спорах. Картографічна репрезентація. Онлайн-карти (Google maps, OpenStreetMaps, Wikimapia). Використання при пошуку. Створення власних шарів, точок та карт. Онлайн та локальні географічні інформаційні системи. MapInfo. Можливі цілі та практика використання ГІС на локальних комп'ютерах. GIS-технології в політичних дослідженнях. Графи як просторове відображення політичних зв'язків.

План семінарського заняття

1. Просторовий вимір політичного життя.
2. Історичні аспекти та прецеденти використання карт у політичних спорах.
3. Онлайн та локальні географічні інформаційні системи.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Перевірка гіпотези щодо нормального статистичного розподілу (розподіл Гауса) результатів виборів (в масштабі виборчих дільниць) засобами спеціалізованого пакету програм Statgraph та засобами Microsoft Excel.
2. Вибірка даних щодо результатів виборів до Верховної ради України та виборів президента України. Підготовка даних до аналізу.
3. Створення та розміщення в системі NESSTAR власної бази даних щодо результатів виборів до Верховної Ради України та виборів президента України.
4. Аналіз Whois-інформації щодо Web-сайтів ЗМІ, політичних партій та громадських організацій.
5. Аналіз інформації систем AIS.
6. Аналіз мережі Instagram: аналіз особистих профілів та аналіз агрегованої інформації. Просторовий аналіз повідомлень в Інстаграм.
7. Характеристика програмних засобів аналізу Instagram.
8. Створення власних онлайн-карт за допомогою Google maps.
9. Створення об'єктів в Google maps, OpenStreetMaps та Wikimapia.
10. Управління шарами та об'єктами в картах ГІС MapInfo.
11. Сервіс GarMinder. Практика його використання для аналізу та ілюстрації суспільних процесів.
12. Аналіз дамів пошти.
13. Контент-аналіз пропаганди.

ЗАПИТАННЯ НА ЗАЛІК

1. Поняття комунікації, спілкування, інформації.
2. Масова комунікація як вид регулятивної діяльності. Масова комунікація як духовно-практична діяльність. Поняття масово-комунікативної дії як інформаційного впливу на великі людські спільноти.
3. Зміст масово-комунікативного акту: об'єктивна реальність – комунікатор – канали поширення – аудиторія.
4. Сутність механізму зворотного зв'язку.
5. Види комунікації. Різні моделі комунікації. Множинність уявлень про масову комунікацію.
6. Поняття масової комунікації. Суть, явище, зміст і форми масової комунікації.
7. Аудиторія як об'єкт комунікаційної дії і як джерело інформації. Місце масової комунікації в комунікативному просторі. Роль масової комунікації в інтеграції суспільства, в забезпеченні механізму соціальної стійкості.
8. Масова комунікація і соціальне управління: радянські та пострадянські моделі і методи інформаційного контролю простору та резонансних комунікативних технологій.
9. Антисоціальні ефекти масової комунікації.
10. Сутність та зміст поняття «соціальний інститут». Зміст поняття «соціальний процес».
11. Особливості масової комунікації як соціального інституту, його завдання. Місце масової комунікації в системі соціальних інститутів суспільства.
12. Роль масової комунікації в політичних процесах. Поняття четвертої влади.
13. Масово-комунікативна діяльність в Інтернет як форма соціального контролю.
14. Типи засобів масових комунікацій (державно-громадські, державні, комерційні).
15. Правові норми, які регулюють масові комунікації в Інтернет.
16. Етичні норми в масово-комунікативній діяльності.
17. Поняття суб'єктності. Суб'єкт, засіб, об'єкт.
18. Цілеспрямована діяльність в системі масової комунікації. Цінності, інтереси, цілі і результати як критерії суб'єктності в процесах масової комунікації.
19. Суб'єкти соціальних інтересів та їх роль в процесах масової комунікації. Суб'єкти професійних інтересів.
20. Поняття комунікатора. "Безособовий" комунікатор. Комунікатор як індивідуальність. Проблема персоніфікації комунікатора.
21. Суб'єктно-суб'єктні та суб'єктно-об'єктні відносини в процесі масово-комунікативної діяльності.
22. Цінності як основа діяльності суб'єктів масово-комунікативного процесу. Роль цінностей у формуванні інтересів соціальних суб'єктів.

23. Політичні, професійні, прагматичні, психологічні, творчі цінності і їх реалізація в діяльності масової комунікації. Цінності як критерій рівня розвитку суспільства.
24. Зміст масової комунікації як показник ціннісних орієнтації суб'єктів різних рівнів і соціальних сфер.
25. Свобода як цінність в діяльності масової комунікації. Свобода як здатність суб'єкта контролювати умови власного існування.
26. Поняття свободи друку і свободи слова. Суть свободи друку. Правові аспекти свободи друку.
27. Аналіз google-трендів: тематичний та просторовий виміри.
28. Аналіз Whois-інформації щодо Web-сайтів ЗМІ, політичних партій та громадських організацій.
29. Поняття доменних імен та хостингу. Особливості їх використання фізичними та юридичними особами в Україні та світі.
30. Аналіз інформації систем AIS.
31. Приклади успішних досліджень корупції за допомогою аналізу інтернет-інформації Фонду боротьби з корупцією О.Навального (РФ).
32. Аналіз інформації відкритих державних реєстрів України.
33. Аналіз даних державного геокадастру.
34. Електронно-цифровий підпис. Особливості створення та використання.
35. Особливості аналізу декларацій чиновників.
36. Аналіз мережі Instagram: аналіз особистих профілів та аналіз агрегованої інформації.
37. Програмні засоби аналізу Instagram.
38. OSINT-аналіз. Особливості використання в різних мовних середовищах.
39. Аналіз за допомогою провокації комунікації та аналіз-спостереження.
40. Програмне забезпечення для аналізу соціальних мереж UCINET.
41. Аналіз відкритої статистичної інформації. Кейс виборів Президента України та виборів до Верховної ради України.
42. Основні поняття Data Science. Можливості використання Data Science у політичній та управлінській діяльності.
43. Бази даних політичної та соціально значущої інформації.
44. Локальні бази даних та засоби управління ними
45. Онлайн-бази даних ESS, NESSTAR, etc.
46. Засоби напрямку Digital Humanities в публічному управлінні.
47. Big Data – сенс поняття та можливості його операціоналізації в публічному управлінні.
48. Blockchain – значення концепту. Оцінка можливостей та обмежень використання Blockchain в публічному управлінні.
49. Перформансна комунікація як специфічний різновид комунікаційного процесу. Гра, свято, ритуал у комунікативному та культурному оформленні соціуму.

50. Сучасні форми перформансної комунікації. Флешмоб та його комунікаційна семантика. Фольклорно-обрядові форми перформансної комунікації українського суспільства.

51. Міфологічна комунікація та її функції у системі комунікаційних процесів. Поняття міф, архетип у сучасній комунікативістиці.

52. Основні функції міфу в соціально-політичних процесах. Маніпулятивне використання міфу та архетипу в політичній комунікації.

53. Структура, формування та використання політичних стереотипів.

54. Технології розповсюдження та використання чуток.

55. Пропаганда, її різновиди, способи використання.

56. Визначення доцільності застосування контент-аналізу в прикладних дослідженнях. Особливості спрямованого і не спрямованого контент-аналізу в аналізі цифрової комунікації.

57. Алгоритм аналізу дамтів пошти.

58. Засоби використання цифрових джерел у пропаганді. Засоби викривлення сприйняття "іншого" в межах пропаганди в мережі інтернет. Кейс "мусульманського тероризму".

59. Картографічна інфографіка. Проекти "1917", "Карта истории", "Страдающее средневековье".

60. Статистична інфографіка.

61. Сервіс GapMinder. Практика його використання для аналізу та ілюстрації суспільних процесів.

62. Картографування соціально-політичних процесів.

63. Модель повільної сегрегації в США.

64. Історичні аспекти та прецеденти використання карт у політичних спорах.

65. Особливості онлайн-карт (Google maps, OpenStreetMaps, Wikimapia).

66. Можливі цілі та практика використання ГІС MapInfo на локальних комп'ютерах.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакалінська О., Бакалінський О. Правове забезпечення кібербезпеки в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 9. С. 100-108.
2. Васильєв Ю. Класифікація та аналіз загроз інформаційній безпеці в ключових системах інформаційної інфраструктури. *Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні*. Вип. 1(29), 2015. С. 56–61.
3. Золотар О. О., Трубін І. О. Класифікація загроз інформаційній безпеці. *Інформація і право*. 2013. № 3. С. 105–112.
4. Кіберфронт. Реальні загрози штучного світу. *Кордон*. 2017. № 5. С. 24–29.
5. Клементьєв О. П. Інформаційна взаємодія як прояв інформаційної функції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. *Право*. 2014. № 25. С. 154–158.
6. Кушнір І. П. Організаційно-правові питання забезпечення захисту інформації в інформаційних системах Державної прикордонної служби України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 3. С. 81–84
7. Максименко Ю. Є. Нормативно-правове регулювання інформаційних відносин в Україні: стан та перспективи. *Юридичний вісник*. 2014. № 3. С. 142–146.
8. Пам'ятка щодо забезпечення інформаційної безпеки при роботі в мережі Інтернет : Департамент контррозвідального захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки Служби безпеки України. Київ. 2019. Окреме видання.
9. Пахомова І. А. Юридична відповідальність державних службовців за правопорушення у сфері обігу інформації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. *Право*. 2016. Вип 21. С. 85–89.
10. Права приватної особи в умовах пандемії COVID-19. Є. О. Харітонов, О. І. Харітонова, К. І. Беляков та ін. Київ : Гельветика. 2020. С. 404.
11. Правдюк С. А. Комп'ютерні правопорушення та інформаційні правопорушення: аспекти співвідношення. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2013. Вип. 182. Ч. 3.
12. Сопілко І. М. Становлення інформаційного суспільства та інформаційні загрози в мережі Інтернет. *Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. Київ : НАУ, 2017. № 3 (44) С. 61–69.
13. Ткачук Т. Ю. Сучасні загрози інформаційній безпеці держави: теоретико-правовий аналіз. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10. С. 182–186.
14. Хмелевський Р. М. Дослідження оцінки загроз інформаційній безпеці об'єктів інформаційної діяльності. *Сучасний захист інформації*. 2016. № 4. С. 65–70.
15. Шаховал О., Лозова І., Гнатюк С. Рекомендації щодо розробки стратегії забезпечення кібербезпеки України. *Захист інформації*. 2016. Т. 18. №1. С. 57-65.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
«DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ Ч.1».....	4
Тема I. Теоретичні засади досліджень у сфері політичної квантифікації.....	4
Тема II. Предмет і специфіка прикладних квантифікаційних політичних досліджень.....	4
Тема III. Інформаційне забезпечення квантифікаційних досліджень.....	5
Тема IV. Досвід розвитку квантифікаційних досліджень в історичній та економічній науках	5
Тема V. Контент-аналіз.....	6
Тема VI. Івент-аналіз.....	6
Тема VII. Когнітивне картування	7
Тема VIII. Квантифікація у використанні експертних методів	8
Тема IX. Digital humanities як нова перспектива та загроза політичній квантифікації.....	9
Індивідуальні завдання	10
Запитання на іспит	11
Список рекомендованих джерел.....	14
«DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ Ч.1».....	15
Тема I. Теоретичні засади моделювання політичних явищ і процесів.....	15
Тема II. Предмет і специфіка прикладних квантифікаційних політичних досліджень.....	15
Тема III. Ігрове моделювання динаміки політичної взаємодії	15
Тема IV. Методологія системної динаміки Дж.Форрестера: сутність моделювання глобальних та внутрішньополітичних процесів	16
Тема V. Синергетичне моделювання політичних явищ та процесів	16
Тема VI. Штучні нейронні мережі у моделюванні політичних процесів.....	17
Тема VII. Методи моделювання політичної статистики.....	17
Тема VIII. Політичне прогнозування соціально-політичних процесів на основі їх моделей.....	17
Тема IX. Просторове моделювання політичних процесів	18
Індивідуальні завдання	19
Запитання на іспит	20
Список рекомендованих джерел.....	23
«DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ Ч.3»	25
Тема I. Специфіка сучасного стану розвитку систем цифрової комунікації	25
Тема II. Комунікаційні процеси в інтернет як чинник політичного процесу	25
Тема III. Суб'єкт-об'єктні відносини в сучасних інформаційних процесах в інтернеті.....	26
Тема IV. Дослідження інформації в мережі інтернет.....	26
Тема V. Обробка кількісної інформації	27
Тема VI. Специфічні різновиди сучасних інформаційно-комунікаційних процесів в мережі інтернет.....	28
Тема VII. Основи аналізу змісту інформаційних повідомлень в інтернеті.....	28

Тема VIII. Інфографіка та її використання з метою репрезентації	29
Тема IX. Просторова репрезентація політичної та соціально значущої інформації засобами інтернету	29
Індивідуальні завдання	30
Запитання на залік.....	31
Список рекомендованих джерел.....	34